

Benedikt Sveinsson

Bjarni Benediktsson – Benedikt Sveinsson – Eggert Briem – Sambandslögin – Uppsögn – Norræn mótin
– Stauning – Endurheimt bóka og skjala – Sveinn Björnsson – Hilmar Thorr – Bomba – Valhöll – Jón
háseti – Kafbátarnir – Jónsmessa – Gullfoss – Laxfoss – Aðalfundur stjórnar samband ungra
framsóknarmanna – Íslensk æska – Sjálfstæðisbarátta

Tekið af vef Borgarskjalasafnsins

bjarnibenediktsson.is

Einkaskjalasafn nr. 360
Stjórn málamaðurinn
Askja 2-6, Örk 1

©Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Reykjavík, 4. ágúst 1939.

Elskulegi sonur.

Eg þakka þér fyrst og fremst fyrir bréfin, er barst hringat að morgni dags og sama dagin fékk ég bréf frá Péttri. Mú þótti föst-
leg ádrepa þú um náttu þeirra í Hyde Park o.fl.

Þat var til titinda á laugardagsmorg. f. tapri viku, at Eggert Þórnem
varð bráttvaddur austur í Kallatarnesi. Péttri var þegar sent skýti og
var hann betinn at segja mágafólki sínu í útlöndum. Eggert hafði verið
eittvát villi í vor, stundum fengit aðerif, en ekki hafði ég um þat
heyrð fyrr en nú. Hafði ég þó hitt hann í svip tvisvar sitan um
Jónsmessuleyfit. Hjartalilun varð honum at fjórlesti. Hann var
jartatur í ger. Fór sí athöfn vel fram. Eg skrifaði, eftir beiti Jóns
mág hans, venjuleg minningarort í Mbl. — Skal ég geta þess hér,
at samkvæmt endurteknum lofoftum afg. Mbl. varð þér sent
bláit þatan metan þú ert í London. Treysti ég þér og sendi þér
þér ekki bláit. ^{lyfju} Hét ég þessa getit meðfram vegna þess, at
ég lét hja líta at tína upp áburti, sem hér hafa gerst, vegna
þess, at þú sjáir þeirra getit í Mozga.

Veðráttan hefir verið góð met efbrigturn sitan þú fórst og jefn-
vel farit vatnandi allan júlímánuð. Hægvitri, hlýndi og sóh-
skin hafa verið viku eftir viku. Einstaka sinnum hafa komit
regnskúrir, hebt á sítkveldum og um nætur. Graspretta vitast
hvar í besta lagi og rýfing at sama skapi. Vaxa nú tré og
teinungar í górtum meir en lömi munu til. Rabarbarinn
þenna hefir þótt upp og er nú farit at sjóta hann nitur.
„Ná saman“ býrgjörnar sitan í fyrra, eins og saltkjötis hja
bimönnunum í sveitum fyrr á tímum.

Hér hafa verið mörg „mót“ og „þing“ met mönnum af Norðer-
löndum, flest venjulegur hégönni, „bara“ sumarfrí fyrir

fulltriana einst og gengur. - Stauning gamli hefi verið
hér um tíma. Fór Karlinn heimleitis í 'Kvöld á Gullfossi'
(í bókni Eimskipafélagshjónnar, eftir því sem Alþbt. segir
í dag). Hefi hann verið að segja Íslendingum fyrir
næstum, einkum ^{slétt} gáfræðarmönnum gegn Komnum og
eru Kommar næsta reitir, að hann skuli hlutast um
"innviðandi mál" Íslendinga. En Stefa ritherra og Alþbt.
hesta röturinn metan Stauning er hér, tí þess að
lita í ljós, hve góðir samherjar þeir sé við Stauning, er
þeir "halda fyrir höfningja sinn." Þeir einir munu þar
vit eigast o.s.frv. Stefa siglir í Kvöld og verður betri á neflar
fundum ráðgjafarnefndar í Kh. og á framhaldsfundi norræna
mátsins, sem haldit verður í Oslo, (því að hér var engum
málum lokit). Stauning taladi hér í útvarpi, fagur-
gala mikinn og óljóst lof og skjál, um fralsisþrá, sam-
gími og þalgæti Íslendinga (Sbr. Mbl.). Múnti sí ræta
mjög á ortrotur töfunnar við hrafninn, sem sat met
ostbitann í nefinu uppi í trénu. Ekstrabl. hve segja,
að þat sé autset af rotunni, að Íslendingar sé mjög poli-
mótis og umbrotaslyndir og telur afgeit mál, að þeir munu
óska eftir að halda fagurritinu áfram, eða samningnum
í hild sinni, þar sem hann hafi státt sína raun svo
dásamlega, "tí fyrirmyndar" í 20 ár!! Samskonar
um mæli ^{er tilkomi at} siast hringat eftir heimkomu danskra "Íslend-
vina", sem hér hafa verið á flókti að undanförmu.

Eg drap á vit þig um daginn samþykkt Ungmennafélag fulltrúa
Fransóknar á Akureyri á doðunum. Er sagt, at ávarp þeirra
hafi borist til eyrna dönskum blótum. Hafi þau látið lítt
yfir, en talið þat tí málóbata, at "flokkurinn" mundi annas

þessi Stjórnspakinn kemur mynd af þess umhverfi skammti þgí þessum við hok þan. Þess mynd af þessum

skotunar. - Þessu mun þó vark at treysta, þvi at mi hefi
p.p." verit at skrifa i Timann at undanförm um
sambandslozin og es ni fullkomlega vindaqum met
afdrættelansri uppsögn. Jf: hefi og skrifað mjlega um
norrænu mótin, og Stauning o. sfrv., at visa met lofgert um
þar dýrlegu verur, es þar koma vit sögn, en þó met þyklaunum
Krofum um afriam allra danskra forvettinda, endur heint
boka og skjala o. fl. og skicskotar þi ummæla siuna vit
"vini sina" i Noregi og Svíþjóð. Er hann ni ein óruggasti
þi allra dæta fyrir Íslandi hönd um þessi mál. Mjga
"sjálfstatismenn" ni fara at vara sig, at dragast ekki
aftur úr lestinni! [Vitaulega er fátt eta ekkert mjtt i þessum
ritsmitum. J. J. og "P. P." þvi at flestökku hefi eg verit at ala
á i minum fáu greinarkomum undanförm á, en greini
þeirz eru þó gótra gjalda verðar og leyfa klafann af flokki-
monnum þeirra, sem margir hvers kafa ekki þosat at kafa
neina samferingu um þessi mál at undanförm].

Everinn Björnsson hefi verit hér á gægjum met Stauning,
líkl. þi at afla sér nánari þekkingar um "fyrirmyndir" þs,
sem "hin Norðurlöndin" geti aflat sér af "óskum" Íslendinga
um hverskonas tillátssemi og þolgeti landant gagnvart
Danum og um órjúfandi "status quo".

Þú hefi vást frequat um afdrif Hilmarð Þhort. Hann skaut
sig i bakklefa heima hjá sér. - Einniq sér þú i blótum sagt
frá þvi, es "bomba" var kastat inni i danssal i Valhöll
um daginn. Missti ein stúlka þumalþingur og hlaut ein-
hver ónnus meitstl. Sá, es kastati, var þon nokkur háseti á
Gullfossi, sornu Steingrims læknis Matthíassonar og

Gætturinn er austur á Norðvestri. For þunguð mitt þ. K. Sveinur er í Singskjótti. Huga þu mætur, en kommin
eftir Benediktssoninn var ársgegnar 31. júl. Þóttu allar af þessu og kaldu. Fleiri menn hafa áttast.

Kristínar komu hani (Þórvardóttur Thóroddseni). Mann-
sifflit hefir nú tekið við starfi sínu aftur á skipinu,
en líkl. fellur einhverj-konur dómsu í málinu sítar.
Lýsturinn snéri fyrst heift sínni at þyðkun^{her} monnum, er
staddis vörn við bost í ytri salnum, en það leiddrettist þó brátt,
því að stúlka kafti sét, at bomburni var kastat úr annari
átt og strákucinn gaf sig þá fram.

Kafbatarinn vörn hér þrjá daga. Þóttu þeir niðstárlegir og
hvint ekki nein skrautskip. Þvengniþóir vörn þeir, eta öllu heller
xrit þunnir, eins og langt bost stadi á rönd. Engin titindi
gertust hér annars í samb. við komu þeirra, nema
þat, at kommar vörn at gers ymsar grýtlur út af ^{þennu} komu
þeirra.

Skeyti þitt fekk eg í fyrra dag. Hefir máti þín gengit fram, met
sínum alkunna dugnati" at þá þat, sem þú bitur um, eta vel
þat. Hefir hún nú þengit gjaldeyris leyfi, en lakar hefir gengit
um gjaldeyrinn sjálfan. Hún hefir skrifat þér um þetta. Dóttelgi
Tomasson var at hætta við siglingu mína, því at hann ^{fekk} ekkert
leyfi. Soztu þá sumir: Veldur hver á heldur.

Hér er soenska skipit Drottningholm í dag met 500 manns eta mér.
Ólof þó met þeim sen tükur til Þingvallu. Þveit fyrir, en kom hvoðug
heim. Líkati ágætlega vit Svána. Hepti hún útundan sé, at þeir
soztu, at þessi stúlka veri "den vakkraste og væste guiden". Er henni
nú bostit á dansleik þeirra mikinn á Hótel Borg og er hún at gange
út úr dyrunum. Skipit fer kl. 2 í nátt. — Ólof hefir þó svo varit
tükur enskra manna og ameríkanakra. ^{For megi þessi} líkati henni ^{at Gullfoss's Gæfni} sönnilega
við aðra, en þótti hún náuta-leitinlegir.

Eg þó austur at Kaldáhöfta um situstu helgi met Lárusi, ofl.
Fengum allt 50-60. Enga fekk eg gistingu og hefir hún nú ekkert
meiri get mér sítan á dögum.

Reykjavík, 9. júlí 1939.

Elskulegi Bjarni minn.

Eg fekk símskeyti þitt í gær og finnst þá réttast að hafa
not af því sem fyrst og efna til bréfs, er eg ætla að senda
á morgun, því að þá fellur ferð súkus um hafit. Mun eg og
senda þér eitthvát af blótum og get þá sparad mér föttatíning,
nema það, sem helst varðar siffralís vort og ekki er sett á prent.

Á jónsmessu, 24. júní, gerðust ýmislegir atburdir. Þá var hatur
Aðalfundur Eimskipafélagsins, næsta fríðsamlekur og stóð skamma
stund. Engum andmælum var hreyft út af smíð stóra skippsins. -
Sveinn kom á Gullfossi kl. 6 um morguninn á ytri höfn. Við móti
þín bríðum neðra um skipið lagðist við hafnarskráðit kl. 8. Var
Sveinn mjög myndarlegur, lét vel af ferðinni, þótti stórþengilegar
framfarirnar í Berlin, sá Hitler sjálfan, o. s. frv. Benedikt sonur
Sveins gekk þá í fyrsta sinn þvort um eldhús gólfis. Nú er hann
orðinn all-finnur að ganga fram og aftur, snýr sér við á gólfinu
eins og ekkert sé, en oft veltur þann um, sem lítt kemur að sök. -
Þenna sama dag létust þeir Bernhöft tannlæknir og Þorgrímur
gandi í Ormars-lóni, 91 árs.

Þaginn eftir fór móðir þín, kl. 7 um morg. á Laufossi á leiðis
til Borgarness og síðan áfram norður í Eyjafjörð. Var þar á
Kvennafundi í Dalvík. Kom heim aftur fimmtudagskveldið
6. júlí. lét vel af ferð sinni.

Þenna dag, sunnud. 25. júní, fór eg með Sveini og nokkrum
félagum hans austur að Kaldáshöfða. Bátur hans inn nýji var
þá einnig fluttur þangað, í Malvík. Fórum vit svo allir á bátum

seinni hluta dagsins út í Hagavík. Þar var fyrir dr. Helgi, þri Kristín, systur hennar tvær, Bjarni Magnússon, Lárus og allt hans fólk. Stafni minn kom hálfþrjúkandi á móti mér niður á mölina, því að eg hafði miðflugrahettu á höfti, en þetta lagadist brátt. Um kveldit nokkum seint tók allt fólkit sig upp og hélt til Reykjavíkur, en Sveins-lítar allir fóru í bátinum heim að skála. Komust vit af stat þáttan um miðnætti og eftir svo sem tvo tíma heim.

27. júní fórum vit Berdal, þri Ólafsson og Guðrún systir þri suður að Kleifarvatni síðdegis. Vetur var gott. Áttum svo kvöld-ferð hér er heim kom. — Laugardagsmorguninn 1. júlí fórum vit Kolbeinn Þorsteinsson austur að skála Sveins til veita. Sveinn kom sjálfur austur á sunnud., Helga o.fl., fóru aftur um kveldit. Á mánud. fékk eg vonda gigt í hægri mjóðm, svo að eg gat lítis sinnt veidum; uggði mig helst, að vera kynni byrjun á „iskiat“, eins og Sveinn fékk og Þorsteinnstjóri. Tók eg það ráð að bíast til heimferðar á föstudaginn. — En þá kom „að sunnan“ Ólafur læknir Halldórsson úr Vestmanna-eyjum. til vera nokkura daga. Fó ég með honum fyrst að sýna honum veitistati og kenna honum frum-atriði vit veisunar, því að hann hafði aldrei snert á stöng áður. Talatrí eg svo um gigtina vit hann. Sagði hann mér, að það væri ekki sú tegund, sem kallast „iskiat“, heldur kallast þessi á íslensku læknamáli „þursabit“, en á dönsku „hekse skud“ (úr þyrsku). Læknatrí þri með heitum bó [Gott er mi þessiblatid!] - rum eða rafmagnsgeislun. Eg wætti því vit heimferðina í bíli og veiddi 45 silunga (flest af murtu-störð). Daginn eftir traupst eg þri ekki til veita og réðst svo heim síðdegis á fimmtudaginn. Var eg

Kominn hringat heim svo sem klukkustund áður en móti þín kom að norðan. Var það hending, því að ég vissi ekkert um heimfarardag hennar. — En ég kom hringat, að tómunum kofunum, því að systur þínar höfðu farið á þriðjudaginn upp í Borgarfjörð ásamt Rónku Baldursdóttur og Erlu Gleisdóttur. Eru þær enn ókomnar og höfum við „gamla folkid“ verið þessa dagana í kosti hjá Kristjónu og Helgu, en ætlum mi að reisa bí „sjálf“ á morgun. Á föstudaginn, ^{daginn} eftir heimkomuna, lá ég í legubekk hjá Kristjónu og Lárusi. Hafi ég vermið þá vatnsfullan undir mjótminni og heima um nóttina eftir og batnati mér af þessu. Var ég á safnum á langadaginn, meðan opið var, og kenndi mér lítt meins og eins hefi ég verið gigtarlaus að mestu í dag. Geri ég mi ráð fyrir, að ég sé að mestu sloppinn. — Kolbeinn er enn eystra.

Nú er byrjað að setja bók frá Elinborgar og vill hún að prentun sé lokið í ágústmánaðarlok. Bókin verður um 20 arkir og þarf þá að halda á spöðunum ef duga skal. — Þorkell ætlar norður eftir viku og „tekur“ þá líkl. sitt sumar frá að mestu í einu lagi.

Seinni hafti farið í bíreit norður á ^{fimmtu} miðvikudaginn. Er hann nú kominn á Siglufjörð. Helga ætlar norður um 20. júlí og gerir þá ráð fyrir að verta þar um tíma. Náfrá mínum verður komið í föstud hjá móðurfrændum sínum. Halldór og Ragnhildur eru austur á Eyraþakka þessa dagana. Eru þau að láta mála húsið sitt.

Annað veifit eru menn að biðja mig meðmæla til þín um að veita þeim vinnu við hitaveituna. Eg hefi sagt þeim, að þú kemir ekki heim fyrr en í haust og mundi þá allri vinnu orðið ráðstafað. Seinasti komu þeir Daniel Hjálmsón

gamli og kennari einn, settur frá Klettstíu í Norðrárdal.

Allir þessir umsökjendur kváðust hafa heyrt, að þú veðir miklu, eða mestu, um ráðningarnar.

Her hefir verið mikið um íþrískonur fundi, presta, lækna, íþróttamanna, ^{Kamara} o. m. f. l. og þar á ofan allmikill sveimur útlendinga.

Meðal þeirra eru þornfræðingar að slötast að, sem grafa etla upp gamlar bojarústir í Þjórsárdal. - Veðrátta er góð, að minnsta kosti hér sunnanlands. Síld lítil nyrðra, en nóg „Faxasíld“ veidd á Akranesi.

Enn vil ég geta um einn fund, sem mér þykki merkilegur og gótu heilli haldinn og er það - mirabile dictu - aðalfundur stjórnsambands ungra framsóknarmanna, er haldinn var á Akureyri 11. - 17. f. m. Meðal annars gaf fundurinn út „ávarp til ísl. ælku“ um sambandsmálið, alveg óloðit og afdráttarlaust. Þar segir meðal annars:

„Nú blasir við sérstakt viðhorf í sjálfstæðisbaráttu ^{þjótar} vorrar. Á næstu árum höfum vér aðstöðu til að ná síðasta áfanganum í hinni stjórnsafarslegu sjálfstæðisbaráttu vorri. Þar eignum vér að keppa að því að vinna oss fullan rétt, í samræmi við sögulega reynslu vora og baráttuna fyrir sjálfstæði Íslands. Kannugt er, að íþmsir eru þeirrar skoðunar, að réttast sé að vera í sambandinu við Dani áfram. Að vorri huggju kemur slíkt eigi til mála. Vegna viðskipta vora við aðrar þjóðir er það tvímælalaust tjón að hafa ekki öll utanríkis- málin í vorum höndum. Jafnréttis-ákvæði sambands- laganna eru ekki aðeins fullkomlega óvísunandi fyrir þjóð, sem telur sig sjálfstæða, heldur beinlínis hettuleg.

Af þessum ástæðum og mörgum fleiri teljum vér að nota beri uppsagnar-ákvæði sambandslaganna og hafa ekki í frambú-

5/ inni nánara stjórnarfarðlegt samband við Danmörku heldur en önnur ríki. — Fleira er fram tekið um þetta í ávarpinu, og hefi ég tekið þetta upp — ekki af því, að því sé minar niðjar eða formlegar kenningar, heldur — af því, að framsóknarmenn koma mi fram allveg eindregnir. Jónas Jónsson og Systeinus voru neptva og komu á fundina, og er einsett, að Jónas hefi verið í fullkomnu samráði um ávörp þetta. — Þar fer margur eftir, og þakki mér því mjög mikilsvert, að hann tekur svo ákveðna afstöðu. — Ekki hafa „spjálftatisflokkur“ blóðin gitið um samþykkt þessa, svo að ég hafi séð. Skyldu þeir (sj. st. menn) mi verða deigari en framsókn, þegar hi kemur í þessu máli?! — Væla trúi ég því, og heldur vona ég að Guli-Sveinur, Land-Kyllir og Brandur þemmi að hafa lagra um sig í áróðrinum fyrir Dani ~~vi~~ eftir svona ályktanir föa næststærsta flokk landsins. —

Jóannes Patursson í Kirkjubæ er hér staddur mi. Hefi ég ekki hitt hann enn, enda var ég utanþegar og hann í ferski norður að Hólum í Hjaltadal. Þygt ég vit að heilga honum bráðlega. Hefi hann og símat hingat og spurt eftir mér.

Noti þin hefi fengið bréfið frá þér og kveðst munu fara af ganga eftir gjalduyrinum og senda hann þegar hann fæst.

Bestu kveðjur.

Benedikt Sveinsson.